

HRVATSKA – KATEGORIJA 2

Hrvatska je zemlja krajnjeg odredišta, polazišta i tranzita za trgovanje muškarcima, ženama i djecom u svrhu seksualnog iskorištavanja te za prisilni rad. Hrvatske žene i djevojčice žrtve su trgovanja u svrhu seksualnog iskorištavanja u zemlji i u Europi. Radi seksualnog iskorištavanja, u Hrvatskoj se trguje ženama i djevojčicama iz SAD-a, Srbije, Bosne i Hercegovine i ostalih dijelova istočne Europe. Muškarci i žene navodno su izloženi prisilnom radu u poljoprivrednom sektoru. Na jadranskoj obali djeca se iskorištavaju za prostituciju, naročito tijekom vrhunca turističke sezone. Izvješće GRETA (Nezavisna skupina stručnjaka za provedbu Konvencije za djelovanje u borbi protiv trgovanja ljudima) Vijeća Europe i Europska komisija zaključuju da bi razmjernost trgovanja ljudima u Hrvatskoj mogao biti znatno veći od onoga koji je utvrdila Vlada.

Vlada Republike Hrvatske ne ispunjava u cijelosti minimalne standarde za iskorjenjivanje trgovanja ljudima no u to ulaže znatne napore. Premda ima formalno odgovarajuću strukturu za suzbijanje trgovanja ljudima, Vladini su naponi da provede tu strukturu tijekom prošle godine stagnirali. Vlada je osigurala financijska sredstva za zaštitu žrtava i nastavila provoditi istražne radnje i kazneni progon u predmetima trgovanja, dok se Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima sastao prvi put nakon gotovo dvije godine. Usprkos tome, otkriveno je vrlo malo novih žrtava trgovanja ljudima iako trendovi jasno ukazuju kako je trgovanje ljudima u porastu. U svom Izvješću o monitoringu priprema Hrvatske za ulazak u EU, Europska komisija zaključuje kako je broj osuđujućih presuda za trgovanje ljudima prenizak da kriminalce odvraća od počinjenja kaznenog djela trgovanja ljudima te ističe kako Vlada treba hitno poduzeti konkretne i proaktivne mjere u borbi protiv ovog oblika kriminaliteta, uključujući putem osvješćivanja relevantnih dužnosnika o problemu trgovanja ljudima.

Preporuke za Hrvatsku: Uspostavom i provedbom novih postupaka probira/screeninga poboljšati identifikaciju žrtava trgovanja ljudima, kako bi se među ranjivom populacijom prepoznale žrtve, što uključuje brzorastuću populaciju tražitelja azila, djecu bez roditeljske skrbi, Rome i djecu izloženu prostituciji; pobrinuti se da se sva djeca uključena u prostituciju uz sudjelovanje trećih strana prepoznaju kao žrtve trgovanja; razmisliti o uspostavljanju inkluzivnije procedure za službenu dodjelu statusa žrtve trgovanja ljudima u slučajevima trgovanja ljudima putem bolje integracije aktera civilnog društva ili predstavnika drugih agencija u postupak formalne dodjele statusa žrtve; odrediti službenu osobu koja će biti glavna odgovorna za trgovanje ljudima unutar Ministarstva socijalne politike i mladih; educirati socijalne radnike koji su zaposleni u Ministarstvu socijalne politike i mladih ili s njime surađuju o tome kako prepoznati žrtve trgovanja ljudima i kako ih pravilno uputiti na skrb; redovito sazivati sjednice Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima; osnovati funkciju nacionalnog izvjestitelja koji će utvrđivati trendove u trgovanju ljudima, izvješćivati te mjeriti rezultate vladinih inicijativa usmjerenih na suzbijanje trgovanja ljudima; osigurati da se osobe prepoznate kao žrtve nasilja ne kažnjava za počinjenje nezakonitih radnji kao izravnih posljedica trgovanja; usvojiti politiku i istu izraziti kroz smjernice za kazneni progon, pravilnike ili priručnike te osigurati da se djecu uključenu u prostituciju ne goni kazneno zbog prostitucije; osigurati obuku policijskih službenika, uključujući nespjecijalizirane policijske službenike, između ostalog o načelima ne progonjenja žrtava trgovanja, uključujući djecu u prostituciji; osnažiti partnerstva s

nevladinim organizacijama (NVO) radi pružanja pomoći nadležnim tijelima da kod prvog kontakta s potencijanim žrtvama prepoznaju žrtve među ženama i djecom pritvorenim zbog prostitucije; snažno ustrajati na provedbi istraga, kaznenog progona te osuđivati osobe okrivljene za trgovanje ljudima; osigurati da kazne izrečene takvim počiniteljima budu razmjerne težini počinjenog kaznenog djela; povećati napore u sprječavanju trgovanja.

Kazneni progon

Tijekom razdoblja izvješćivanja, Vlada Republike Hrvatske na različite je načine radila na suzbijanju trgovanja putem snaga za provedbu zakona; Europska komisija zaključila je kako je broj presuda za trgovanje neadekvatan. U Hrvatskoj su nedavnim izmjenama dvaju odredbi zabranjeni svi oblici trgovanja ljudima, odnosno člankom 105. „Ropstvo“ te člankom 106. „Trgovanje ljudima“, kojima se propisuje kazna od jedne do deset godina zatvora za trgovanje radi spolnog iskorištavanja ili iskorištavanja rada te kazna zatvora do 15 godina za trgovanje djecom. Ove su kazne dovoljno oštre i odgovaraju onima koje su propisane za silovanje. Tijekom proučavane godine, vlasti su ispitale 30 osoba osumnjičenih za trgovanje, za razliku od 37 ispitanih u 2011., a kazneni postupak pokrenut je protiv devet optuženika u 2012. dok je 2011. godine kazneno gonjeno 14 osoba. U tri slučaja iz 2012., sedam osoba tereti se za isti slučaj međunarodnog trgovanja ljudima radi seksualnog iskorištavanja prema međunarodnim odredbama o prostituciji, a ne o trgovanju, usprkos jasnim dokazima da su ženske žrtve bile prisiljene ili prinuđene baviti se prostitucijom, uključujući fizičkim sredstvima. U druga dva predmeta radilo se o trgovanju ljudima radi spolnog iskorištavanja i iskorištavanja rada unutar Hrvatske. Stručnjaci su primijetili da su počinitelji kaznenog djela trgovanja često optuživani za počinjenje lakših kaznenih djela prema odredbama članaka koji ne uređuju trgovanje, poput onih za povodaenje. Osam je osoba osuđeno zbog trgovanja, šest sukladno odredbama o međunarodnoj prostituciji te dvije prema odredbama o trgovanju; 2010. godine, osuđeno ih je sedmero. Trgovci ljudima su osuđeni na kazne zatvora od devet mjeseci do 10 godina, što je nešto više nego 2011., kada je osuđenim trgovcima ljudima izrečena kazna zatvora od jednog mjeseca do devet godina.

Europska komisija je u izvješću o monitoringu priprema Hrvatske za ulazak u EU primijetila kako su u Hrvatskoj kazne za trgovanje ljudima niže od kazni izrečenih za druge oblike organiziranog kriminaliteta, da nemaju dovoljan efekt odvraćanja u usporedbi s težinom djela, te je zatražila dodatnu edukaciju sudaca, državnih odvjetnika i državnih službenika vezano za prepoznavanje žrtava trgovanja te istragu i kazneni progon u predmetima trgovanja. Vlada Republike Hrvatske poduprla je niz edukacija policijskih snaga na temu borbe protiv trgovanja. Primjerice, u svibnju 2012. su Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP) i Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina proveli obuku edukatora za 81 policijskog službenika; narednim seminarima u okviru iste edukacije obuhvaćeno je preko 1000 policijskih službenika. U listopadu su nadležna tijela RH organizirala seminar o borbi protiv trgovanja ljudima, s ciljem jačanja odgovora sudstva u predmetima trgovanja ljudima; konferenciji je nazočilo nekoliko visokih dužnosnika, uključujući dva suca Vrhovnog suda, četiri suca Općinskog suda te brojni općinski i županijski državni odvjetnici. Hrvatski policijski službenici surađivali su sa svojim španjolskim i rumunjskim kolegama na istragama i kaznenom progonu u međunarodnim predmetima trgovanja ljudima. Tijekom ovog razdoblja izvješćivanja, Vlada RH nije spomenula provedbu istrage ili kaznenog

progona nad javnim službenicima zbog navodne uključenosti u kaznena djela povezana s trgovanjem ljudima.

Zaštita

Hrvatska je Vlada pružala podršku naporima da se zaštiti žrtve, no nije učinkovito analizirala ugrožene skupine kako bi pronašla žrtve trgovanja. Vlada je financirala dva skloništa koja vode NVO-i, jedan za odrasle a drugi za žene i djecu. Vlada je također osigurala tri prihvatna centra kako bi žrtvama pružila potrebnu njegu prije njihova zbrinjavanja u skloništim. Odrasle žrtve mogu napustiti sklonište kada oni to požele i bez pratnje. Hrvatske su vlasti osigurale sredstva u visini od oko 70.000 USD, u kunsnoj protuvrijednosti, za financiranje skloništa u 2012., a isti je iznos osiguran za brigu u skloništim 2011. godine. Stranim žrtvama nudi se ista razina zaštite kao i nacionalnima, uključujući smještaj u skloništu, zdravstvenu njegu, obrazovanje, pravnu pomoć, psihološku pomoć, te podršku u zapošljavanju. Vladin Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina osigurao je oko 47.900 USD u kunsnoj protuvrijednosti za pomoć žrtvama, stručno usavršavanje i besplatni telefon za borbu protiv trgovanja ljudima. Ministarstvo unutarnjih poslova potošilo je, prema procjenama, oko 870.000 USD za pomoć žrtvama, istrage i putne troškove. Usprkos navedenom iznosu, navodi se kako je stvarna pomoć koju hrvatska Vlada pruža kako bi se žrtve trgovanja ljudima reintegrirale u društvo neadekvatna zbog nedostatnih financijskih sredstava za kontinuirano obrazovanje odraslih. Tijekom razdoblja izvješćivanja, identificirano je 13 žrtava trgovanja, od kojih je devet žena žrtava trgovanja radi spolnog iskorištavanja te četvero muškaraca žrtava trgovanja radi radnog iskorištavanja. U 2011. godini, identificirano je 11 žrtava. Iako hrvatske vlasti nisu odmah djecu uključenu u prostituciju identificirali kao žrtve trgovanja, to se poboljšalo jer je tijekom razdoblja obuhvaćenog ovim izvješćem troje djece u prostituciji identificirano kao žrtve trgovanja ljudima. Nevladine organizacije koje financira Vlada ponudile su zbrinjavanje sedam spomenutih žrtava tijekom razdoblja izvješćivanja. Stručnjaci i vladini dužnosnici navode kako je identifikacija žrtava neodgovarajuća s obzirom na pretpostavljeni razmjer problema trgovanja u Hrvatskoj. Iako je broj migranata u Hrvatskoj dosegao najvišu razinu u proteklih nekoliko godina, a mnogi u toj ranjivoj skupini migranata vjerojatne su žrtve trgovanja ljudima, ne navodi se screening ijednog od ovih migranata prema pokazateljima trgovanja ljudima. Nadalje, stručnjaci su izvijestili da žene uključene u prostituciju koje su bile izložene prinudi, uključujući fizičko nasilje, nisu uvijek prepoznate kao žrtve trgovanja. Vlada je nastavila primjenjivati nacionalni referalni mehanizam radi mobiliziranja njege žrtava čim ih preliminarno utvrde službenici MUP-a; mobilni timovi s predstavnicima NVO-a slali su se na teren radi procjene stanja i pružanja pomoći žrtvama trgovanja ljudima. Promatrači su izvijestili kako je ograničavanje odgovornosti za privremenu identifikaciju žrtava na službenike MUP-a umanjilo ukupne Vladine napore na identifikaciji žrtava. Hrvatska Vlada imenovala je po jednog socijalnog radnika u svakoj od 21 županije za pomoć žrtvama trgovanja nakon njihove identifikacije. No navodi se kako Ministarstvo socijalne politike i mladih nije dovoljno educiralo ili usmjerilo svoje socijalne radnike kako bi isti mogli učinkovito brinuti za žrtve trgovanja. Hrvatska je Vlada ponudila „razdoblje refleksije“ od 60 dana za odrasle koji su moguće žrtve trgovanja, odnosno 90 dana za djecu. Vlada je osigurala pravne alternative uklanjanju stranih žrtava trgovanja ljudima u zemlje u kojima im prijete oskudica ili osveta putem privremenih boravišnih dozvola za žrtve – valjanost im je isprva šest mjeseci do godinu dana, s mogućnošću produljenja nakon dodatne procjene

potreba za takvim dozvolama. Pružanjem besplatne pravne pomoći, hrvatska Vlada potiče žrtve na sudjelovanje u kaznenom progonu počinitelja kaznenih djela trgovanja ljudima; tijekom razdoblja izvješćivanja, šest je žrtava trgovanja ljudima svjedočilo u predmetima trgovanja. Nema izvješća o kažnjavanju žrtava trgovanja zbog nezakonitih radnji počinjenih u okviru njihove izloženosti trgovanju.

Prevenција

Hrvatska Vlada nastavila je tijekom cijele godine ulagati napore u sprječavanje trgovanja ljudima. Aktivnosti usmjerene na borbu protiv trgovanja ljudima Vlada koordinira kroz niz mehanizama: nacionalnog koordinatora pri Uredu za ljudska prava; Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima na razini kabineta; te Operativni tim koji čine vladini dužnosnici i predstavnici NVO-a. Vladin Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima sastao se u prosincu 2012., po prvi put u gotovo dvije godine, iako se Operativni tim za suzbijanje trgovanja ljudima sastajao na mjesečnoj osnovi. Vlada je nastavila emitirati tri televizijska spota o javnim službama u borbi protiv trgovanja ljudima. Koordinirala je događaje za podizanje svijesti u okviru obilježavanja Europskog dana borbe protiv trgovanja ljudima, uključujući informativne štandove, letke te javne događaje kojima se upozorava na trgovanje ljudima. Vežano za potražnju za komercijalnim seksualnim uslugama, Vlada je usvojila novi zakon kojim se kažnjava klijente prostitucije. Hrvatska Vlada nije uspostavila funkciju nacionalnog izvjestitelja koji bi pratio njene aktivnosti i davao preporuke za daljnji napredak. Europska komisija zaključila je kako Vlada RH mora hitno poduzeti proaktivne i konkretne mjere kojima bi riješila pitanje trgovanja ljudima i u nacionalnim tijelima podigla razinu svijesti o ovom obliku kriminaliteta, uključujući pokretanjem neovisne evaluacije te politike. Hrvatske vlasti osigurale su obuku za hrvatske oružane snage o borbi protiv trgovanja ljudima prije njihova slanja u inozemstvo u okviru mirovnih misija.